

1165.

**Kolm risti
Kolgata mäel.**

Antso
Posti Kaitse
E. Koppelastu kanti
Chaplain.

Larto linnas.

Trükitud H. Laasmani kirjadega.

228

Der Druck dieser Schrift wird gestattet unter der Bedingung,
daß nach Beendigung desselben die vorschristmäßige Anzahl von
Exemplaren der Abgetheilten Censur in Dorpat vorgestellt werde.
Dorpat, den 23. August 1852.

(L. S.)

Abgetheilter Censor in Dorpat,
Hofrath de la Croix.

Nr. 1236.

Gegen den Druck dieser Predigt ist, nach vorgängiger
Durchsicht, von Seiten des Ecol. Evangelisch-Lutherischen
Consistoriums nichts einzuwenden.

Riga Schloß, den 14. July 1852.

M. Baron Angern Sternberg, Assessor.

E. A. Busch, Notair.

761.

Kolm risti Kolgata mäel.

Sure rede jutlus.

Se Tal, mis on ärratappetud, se on wäärt, et ta wõttab wägge, rikkust ja tarkust, ja rammo, ja auustust, ja au ja kitust. Amen.

Mis tõttab Jerusalemma rahwas Kolgata mäele? Mis jookswad sinna mehhed ja naesed, wannad ja lapsed, üllemad ja allamad, prestrid ja sõamehhed, rikkad ja waesed, sured ja püsukesed? Mis seal nähha? Mis seal kuulda? Waatge, rahwa seas mees nähha, ta kannab risti-puud, ta õhkab, sest raske on temma koorm. Teine rõmustab temma häddast, teine nuttab, kaebab. Agga wait! Ta pörab ennast ümber ning kõnneleb. Keik rahwas wait, ei te suud lahti. Agga mees tahhab kuulda, mis temma mad-dala, agga selge heälega ütleb. „Jerusalemma tütreb, ärge nutke mind, waid nutke isäsiennast ja ommad lapsed.“ Dns temma se mees, kelle pärrast keik Jerusalemma rahwas Kolgata mäele jooseb? Kes ta on? Mis temma teggi, ning mis temmaga teh-hakse? Mis saab Kolgata mäel sündima? Mis sei-same? Mis küsime? Läkki sinna, omma filmaga näggema, omma kõrwaga kuulma, mis seal tehakse! Ruttagem, tõttagem, et wiimsed ei olleks! — Küssi, kelt tahhad, keik tundwad sedda meest, olgo mehhed ehk naesed, olgo wäetimad lapsed: kuis sinna Jესust Raatsaretist ei tunne? Seäl jookseb, kes alwa-tud olli ning Jესuse armo läbbi terweks sai, temma järrel. Siin nääb omma filmaga, kes emma-ihhu

pimne olli, mis Jeesussega tehakse, kes temmale filmi lahti peastnud. Kes kurt olli, tuleb rahwast ütlewat, et Jeesus Summalat teotand, Jeesus, kes temmale kõrwa kuulmist saatnud. Kes kõrbes Jeesusse käest imme wiisil leiba sanud, ei mõista ärra, mis pärrast sesamma Jeesus ristipuud kannab. Kedda Jeesus surmast ülesärratanud, se immetelleb, et Jeesust surma pannaakse. — Summelinne mees! Kes ta on? — Jeesus Naatsaretist, kostab rahwas kui üks mees. — Agga sinna, Jssanda koggodus, kes sinna selle Jeesusse surma sisse olled ristitud, sa tead weel ennam, sa tead, et Jeesus Naatsaretist, tõssine Summal ning tõssine innimenne, on sinno Jssand, sinno Dnnis-teggia, kes sind keigest pattust, surmast ning kurrati wäest ärraostnud, ärralunnastanud ning ärrapeastnud, ei mitte kadduwa kulla egga hõbbedaga, waid omma pühha kallil werrega, ja omma ilmasüta kannatamisse ja surmaga, et sinna temma omma saaksid ollema, temma rikis temma al ellama, ja tedda tenima iggawesses õigusse, waggadusse ja õnnistusse. Agga sedda ei olle mitte lihha ning werri sulle ilmutand, waid Summala pühha waim, kes sel kallil surel redel isseärranis sulle sedda tunnistab pühha Apostle Luka läbbi 23. 32. 33. 39—43 sedda wiisi:

„Agga temmaga (Jeesussega) widi kaks teist kurjateggiat wälja ärrahukkata. Ja kui nemmad senna paika said, mis hütafle pea-lae assemeks, löid nemmad tedda ja need kurjateggiad senna risti, teist parrema, teist pahhema pole. — Agga üks neist kurjateggiaist, kes ollid ülespodud, teotas tedda (Jeesust) ja ütles: Kui sa olled Kristus, siis aita issiennast ja meid. Agga se teine kostis ja sõitles tedda, ja ütles: Eks sinuagi ei karda Summalat, sest et sinna sesammas hukatusse olled. Ja meie kül õigusse polest: sest meie same kätte, mis meie töö wäärt on; agga sesinnane ep olle ühtegi pahha teinud. Ja temma ütles Jeesusse wasto: Jssand, mõtle minno peäle, kui sa omma kunningriki tuled. Ja

Jesús ütles temmale: Tõest, minna ütlen sulle, tanna pead sa minnoga Paradisis ollema."

Oh Jummal! tulle sinna
Nüüd abbiks armoga,
Et mull mõiks lorda minna
Nüüd lauldes lulata
So armsa Poia õppetust
Ja fanget surma=wallo,
Oh auna saggidust! Amen.

Kolm risti on Kolgata mäe peäl üllesseätud ning rahwas seisab ümberringi. Ästu liggi, sata ennesele maad, et saaksid ka risti al seisma. Keskel on surem, pikkem, laiem risti, parremal ning pahhemal polel wähhem. Igga risti külge on raudnaeltega mees kinninaelatud. Agga selle risti ladwal, mis keskel seisab, on peälefirri kolmel kelel üllespandud ning Hebreä, Kreka ning Laddina kelel luggeda: Jesús Naatsa=rettist Jüda rahwa kunningas. Kes on se Jesús? Mis Kunningas temma on? Temma selg on hawatud, temma käewarred pekstud, temma palle ärrasülgtud ning temma pea, kui rõwlide kunninga pea kibbowitsa kroniga ehhitud. Werre ning surma=higgi piisjarad jookswad temma pallest mahha. Agga rõwlide selg ei olle hawatud, egga nende käewarred pekstud, ei nende palle ärrasülgtud, egga nende pea kibbowitsa=kroniga ehhitud. Mis wahhe nende wah=hel, kedda ühtlaski risti podi."

Mis olled sinna, armas Jesús! teinud,
Et sinna olled surma sisse läinud?
Mis on so sü, so pat, se tõ, need sõnnad,
Et risti kannad?

Üks kibbowitsa kroon se pandi pähhä,
Piitsaga lödi sinno pühha kehha,
Ja sappi, ädifat sull' jua anti,
Sind risti pandi.

Nenda küssid sinna, immetš pannes, mis Kristus=sega tehhasse. Mis, oh mo Jssand! mis olled sinna ekkind? Agga wait! Kule, need mehhed risti=pu külges hakkawad teine teisega kõnnelema. Imme

luggu! kolmekesti powad nemmad ma ning taewa wabhel; ma on neid wäljasüllitanud, taewas ei wõtta neid wasto. Pääw paistab hawade peäle ning panneb neid ütlematta wallo sees põllema. Wallo närrib lu-kontide sees ning risti-pu saab nende werrest punnaseks. Siiski hakkawad kõnnelema surma-wallus ning hukatuses tulles ilma wärra-watte ees seistes. — Mis aiab ning kihhotab risti-podud rōwli, pōrgo-waewas ning surma-wallus Kristust weel teotama ning ütlemä: „Kui sa olled Kristus, siis aita ishiennast ja meid?“ Ning mis putub temma teotaminne teist rōwli, kes Kristusse parremal kael risti külges poob, et temma ütleb: „Eks sinnagi ei karda Summalat, sest et sinna ses-sammas hukatuses olled. Sa meie kül õigusse polest: sest meie same kätte, mis meie tö wäärt on; agga jefinnane ep olle ühtegi pahha teinud?“ Mis aias sedda rōwli, teist rōwli nomima ning omma ning teise patto üllestunništama, agga Kristust õigeks kiitma? Sa mis panneb teotaja rōwli suud kinni, et ta wait on, ei salga, ei wabbanda? Kust tulli patto-tunništaja rōwli se palwe: „Jesand, mötle minno peäle kui sa omma kunningrifi tulled?“ Kuis temma Jesust Jesandaks hüab? Kuis temma Jesusse kunningrifist kõnneleb? Sa ei nä Jesussest middagi, kui et temma teotud ning ärrasülgtud risti külges poob et temma ofsego se, kellel jõudo ei olle surma wasto, egga wõimust omma tapjade ülle. Ning Jesus, kes omma suud lahti ei teinud, kui temma peäle walle-tunnistust tunništati, wasto ei söimand, kui tedda söimati, wait olli, kui tedda naerti, kannatas, kui tedda teotati, Jesus ütleb nüüd rōwli: „Töest, minna ütlen sulle, tänna pead sa minnoga Paradisis ollema!“ Kül imme luggu Kolgata mäel; kül imme kõnne risti külges neil meestel!

Agga kui sedda asja heästi mötleme, siis tulles kartus ning wärriseminne meie peäle. Sest eks need kolm risti Kolgata mäel meile armo-õppetuse kula-tajaks ei sa? Eks nemmad selgeminne, kui teif mu

juttud ning lõnne, hukkatusi ning õnnistusi, ärra-
needmisi ning õnnistamisi, surma ning ello ettepan-
newad? Eks nende kolme ristipodud mehhe sannad
risti-kogodusse luggu Kristusse surmast ning ülles-
tõusmisest sadik wiimse päwani, mil temma saab
tullema kōhnut mõistma ellawatte ning furnutte peäle,
wāggewaste ei õppeta? Eks Jssanda risti nüüd ning
iggaweste ei seisa kēst kogodusse, Jēsusse armo
ilma meie ärratenimisse ning tōta meile kulutades
ning andes, ning eks risti-rahwas ei olle nüüd igga-
weste Jssanda risti parrema ning pahhema kēle
seatud, usso lābbi õnsaks sama ehk umbusso lābbi
hukka minnema? Eks kēst rahwas, olgo usklik ehk
uskmatta, ei olle, otsego need rōwli, omma teggude
pārrast surma ning kōhtoga wōlglased, ni et rahwa
ning rōwlide wahhel Summala ees wahhet ei olle?
Eks kēst rahwas, otsego need rōwli, kahhes jaus
ei seisa, ni et teised õppetusi Summala armust Kris-
tusse wastowōttawad, teised sedda pōlgwad? Dān-
nagi on teised uskja rōwli sarnatsed, teised teotaja
rōwli arrolisēd. Nenda maenitsewad meid need
kolm risti Kolgata mēe peāl, armo-õppetusse kuluta-
mist tākhele panna, et meie hukka ei lāhhaks, waid
iggawest ello ning õnnistusi pārriksime Summala
armust Kristusse ilma meie ärratenimisse ning tōta
ūkspāinis usso lābbi.

Kēst kallis hinge õnnistus
Saab selgest armust selle,
Kēs tunneb omma rummalust
Ja lodab Jēsu peäle.
Usk aitab meid siin ūksine,
Ei maksa meie omma tō,
Sest Jēsus on kēst maksnud.

Sedda kallist Summala armo Kristusse, mis
meie ei olle wāart egga tenind, kulutawad meile need
kolm risti Kolgata mēel parreminne, selgeminne,
kui kēst mu kulutajad. Sest ūtlege, mis head kōl
olli rōwel Jēsusse parremal kēel teinud, ehk mis-
sugguse tōga temma kōl olli sedda tenind, et Jssand

temmale ütles: „Eest, minna ütlen sulle, tänna pead sa minnoga Paradisis ollema?“ Ees rõwel isse ei tunnista Issanda ning tuhhand kuuljate ees, ennast rõwli ja kurjateggia ning õigusse polest ses-sammas hukatusses ollewat. Ees temma issi ei ütle, ennesele mitte üllekohhut tehtud ollewat et tedda risti puakse, waid ennast sawat, mis temma töö wäärt on? Ning Issand, kes sedda tunnistust rõwli omma suust kuleb ning teab, et rõwel risti-pu külges head tehha ennam ei sa, ütleb siiski temmale: „Eest, minna ütlen sulle, tänna pead sa minnoga Paradisis ollema!“ Sedda wisi tunnistab Issand, selgest armust õnsaks teggewat ning omma rigi sisse wasto-wöttwat, kedda temma tahhab, ilma innimesse ärra-tenimisse ning tōta. Agga mitte wast selle sanna läbbi, mis Issand rõwlile ütles, tunnistaks meile sedda armoõppetust, waid need kolm risti jubba issi sekka armo kulutajad on. Sest Summala Poeg poob Kolgata mäel risti-pu külges, et tedda kurjateggiatte sekka arwati. Sa küsid: mikspärrast Kristust arwati kurjateggiatte sekka? Mikspärrast temma pididi kannatama ning risti surma surema? — Sa mõtled: wast juhtus temma nisugguse õnnetusse sisse? — Juhtus! Mis sa tühja mõtled? Juhtus! Kus Summal siis olli? Ees Summal ei elland? Woi kas olli temma käsfi lühhikeseks läind, et temma ei jõudnud, Jesust ärrapeästa, ehk temma kõrw raskeks saand, et temma ei wõinud Jესusse õhkamist kuulda? Ees Summal polle Summal ma peäl ni heästi, kui tae-was? Kes saab teelda, mis Summal käsfi? Mis temma tahhab, sünnib. — Mikspärrast pididi Kristus teik sedda waewa kannatama? Kuis ma ei arwand omma suud, neid ärraneelda, kes Kristust teotasid, otsego ta omma suud lahti teggi ning Tatanit ning Abiramit ärraneelas (4 Mos. 16)? Kuis taewa tulli ei langend mahha, neid ärrapõlletada, kes omma kät ilmaüta Kristusse külge pistid, otsego ta mahha-landes ning ärrapõlletas neid mehhi, kes tahtsid omma kät pista prohwetit Elia külge (2 Kunn. 1)?

Mikspärrast Summal ei kulend Kristusse hüüdmist keige surema hinge häddas ning surma wallus: Eli, eli, lama sabahani, mo Summal, mo Summal, mikspärrast sa olled mind mahhajätnud? Redda siis Summal kuleb, kui ta Jesust ei kule? Kelle palwe siis Summalat ärrawõidab, kui Jesusse palwe tedda ei wõida? — Mikspärrast, küsime, oh mikspärrast se keif on sündind Kristussega? Kas Summal siis omma Poega wähhem armastand, kui meie ommad lapsed armastame? Kas Summal ommast ainosündinud lapsest ei holind? Kas Issa tedda ilmaasjata surma sisse andis? Ei tõeste mitte! Waid Summal ei olle omma Poia peäle mitte armo heitnud, egga temma peäle hallastanud, et ta sinno peäle tahtis armo heita ning hallastada, et sinna pattune ei surreks, waid ellaksid. Sind, keif pattused ta tahtis ärrapeästa ja lunnastada pattust, surmast ja kurrati wäest, ei mitte kadduwa kulla egga hõbbedaga, waid kaddumatta, iggawesse lunnastamisega Kristusse kallil, pühha werre sees. Se armomõtte ning nõu on temmale algmisest sadik olnud, ning et ükski sedda immeks ei panne, on Summal sedda wannast aiaast prohwetil Jesaia läbbi ettekulutand. Sest nenda tunnistab Jesaia pühhas Waimus (53, 4. 5): „Tõeste, meie haigusjed on temma ennese peäle wõtnud, ja keif meie wallo kannud. Temma on meie ülleastmiste pärrast hawatud, ja keif meie üllekohto pärrast ärrarõhbutud; karristus olli temma peäl, et meil pididi rahho ollema, ja temma muhkude läbbi on meile terwis tulnud.“ Ugga mitte prohwet Jesaias ükski, keif wanna Testament kulutab meile Kristusse ärralepvitamisega surma ette, ni hästi sanna kui tähhe läbbi, nink wiimne wanna Testamenti prohwet, ristia Joannes tunnistab, Jesust silmaga nähhes nink sõrmega temma peäle näites: „Wata, se on Summala Dal, kes mailma patto ärrakannab“ (Joan. 1, 29). Nisammoti Issand Jesus issegi saggedaste ütleb, ennast tulnud ollewat, omma ello jätma lunnastamisega hinnaks mitme eest.

Tähheks ning tunnistusfeks, et keik on nenda süündind ning täidetud, mis ettekulutati Kristusse ärralunnastamisfe tööst, seisab rist Kolgata mäel ning kulutab meile täielikko armoõppetust: „Teie sate õnsaks ilma omma ärratenimisfe nink tōta selgest Summala armust Kristusse Jēsusfe sees üksneste usso läbbi.“

Sest lodan minna foggone
Se peäle, armas Jēsus;
So fanna ei wõi walleta,
Ma ussun sinno heldust.
Kes usjub ja saab ristitud,
Sell' taewa õn on walmistud,
Et temma ei sa huffa.

Sige kül, ütled, õige kül! Siiski arwad sa, waia ollewat, sedda õnne ärrapalluda so omma palwega ning ärratenida so omma tōga. Woi nenda! Mōtle, armas sõbber, sedda asja heästi. Kas sünnib sinno palwe Kristusse palwe kõrwa panna? Ehk kas julgēd, omma tööd Kristusse ärraleppitamisse ning lunnastamisfega kokkopanna? Ehk tahhad sa peäle sedda, et Jēsus Kristus, Summala Poeg, sinno õnsaksamisfe pärrast risti külges ponud, weel isfi ennast õnsaks tehha? Mōtle! Mikspärrast Kristus poob ärranetud pu külges? Mikspärrast ta kannatab ärraütlematta wallo ning pina? Mikspärrast ta lasseb ennast karristada, hirwitada, kägistada, ärrasülgida? Mikspärrast ta annab ennast kurja seltsi rahwa kätte, sedda pōrgowaimust kihhotati, Jēsus pinama? Mikspärrast ta lāks teotaja risti-surma sisse? — Mikspärrast? — Egga sellepärrast, et sulle temmaga ühtlasfe sedda au saaks, innimeste õnnistegia olla. Ei tõeste mitte! Sedda au on ükspäinis Jēssandal. Temma ükspäinis ostab meid ärra, peāstab, lunnastab meid pattust, surmast ning kurrati wāest. Sellepärrast ta sai innimesfeks, ellas ma peāl, kannatas, surri, tōusis ülles, et ta, meie assemel needmisfeks sades, meid leppitaks, meile sedda õigust sadaks, mis Summala ees ükspäinis kõlbab, meile neid taewawärrawaid lahti teeks, mis meie ees

finnipandud ollid, meid omma kallil leppitamisse läbbi armsa taewase Issa armsaks lapsiks teeks omma werre sees, meile käemehheks ning eestkostjaks saaks, kes needmist meie peält kautab ning õnnistust meile pärris = ossaks kingib.

Terre tuhhat ferd, kes sinna
Mind ni armsaks piddanud,
Jesús, kes sa feil, mis minna
Patto teggin, tashunud!
Oh, mis kaunis järg on mul,
Kui ma sinno risti al,
Kus sa mo eest jättsid ello,
Pölvil maas so ees woin olla.

Sinno jalguist tahhan minna
Armus finnipiddada.
Minno himmo wata sinna
Küng mind ennast armoga!
Wata omma risti peält,
Kule minno palwe heält,
Ütle: „Jätta omma furbdust,
Minna maksan feil so furjust!“

Selget armo ilma meie ärratenimisse ning tōta kulutab meile Issanda rist Kolgata mae peält. Sest kui meie omma teggude läbbi õnsaks woikšime sada, siis on Kristus ilmaasjata furnud. Agga kui Kristus Jesús meile Jummal armo on ärratenind, siis teeb temma armust õnsaks, kedda temma tahhab, nago meie sedda sest uskijast rōwlist Kristusse parremal kael selgeste tunneme.

Röömsad woime olla
Patto wasto nüüd;
Ja kui tahtwad tulla
Pörgust furratid:
Jesús on meid peästnud
Omna werrega,
Taewa sisse tõstnud,
Seäl meil issa = ma.
Kürie eleison,
Kriste eleison,
Kürie eleison!

Agga luida same Kristusse ärratenimisse kasso omma kätte? Kuus wöttame ossa temma leppitamis-

sest? — Sedda öppime uskjast rõwlist selgeste, ning sellepärast seisab temma rist Kristuse risti parremal kael surma tunnil Kolgata mäel. Sest uskja rõwli rist kulutab meile, et meie sedda Summala armo Kristusse sees kätte same ükspäinis usso läbbi.

Kuis sai rõwel ristikülges usko kätte? Kuis temma seäl sai uskus palluda: „Jssand, mötle minno peäle, kui sa omma kunningriki tulled?“ Eks kirri ei tunnistata, usku jutlussest tulleswat? Agga mis jutlust rõwel olli Jssandast kuulnud, et temma surma-tunnil temma sisse sai uskuda? — Woib olla, et rõwel enne wangipölwe, ehk ka wangipölwes teise, kolmanda suust nattokest Jesussest kuulnud ning sedda-wisi monni Summala sanna terrakenne temma süddame sisse langend ning nüüd risti-tulle põlletamisse al, patto kahhetsemisse filma-weega kastetud, küpsiks sai. Woib olla, agga tarwis se ei olnud. Kristusse rist isegi, mis temma kõrwal seisis, kulutas temmale Summala armo Kristusses. Rõwel olli ja Kristusse kannatamisse näggia ning kuulja. Mis wangid issi ei sanud nähha egga kuulda, kõmmelesid neile sõamehhed, kes neid ni hästi, kui ka Jesust, senna ning tenna pidid weddama. Egga rõwli teadmatta olnud, kuis üllemad preestrid ning rahwas, kedda wariserid kihhotasid, tühja ning wallet Kristusse peäle kaebasid, agga keige omma wiha-waeno sees ei kurja tööd egga süüd Kristusse peäle ei sanud tõsta. Eks temma wangi = koiast ei näinud ilma süta Kristust lödawat? Eks temma Pilatusse suust ei kuulnud wallitseja tunnistust, ennast Kristusse peäle ühtegi süüd leidwat? Eks temma omma filmaga ei näinud, Pilatust omma käsfi pessewad, et temma wagga werd rahwa pär-rast hukka mõistis? Ja Jesus kannatas sedda keik temma filmade ees. Ja ei söimand, kui tedda söimati. Ja ei pannud wasto, kui tedda peksti. Ja ei teind suud lahti: kui tallekenne, mis tapmissele wiakse, olli temma tasfane nink allandlik, wait ning allahetlik. — Se tungis rõwli süddamesse. Ei wil-

letsus, ei karistus, ei teotus, ei risti-surm, ei ükski
 asfi ei sa rõõwlit teelda, risti külges tunnistamast,
 Kristust Summala Poega ning taewa-rigi kunningast
 ollewat. Sedda ennam üllemaid preestrid, wanne-
 mid, rahwast, sõamehhi, rõõwlit Kristust teotawat
 kuleb, agga Kristus waid ollewat, sedda kindlamaks
 saab ommas uskus. Sedda ennam teised Kristust
 wõtwad naerda, sedda ennam lähháb temma tedda
 omma tunnistussega auustama. Sa Kristusse armo-
 linne, hallastaja palwe: „Jssá, anna neile andeks,
 sest nemmad ei tea mitte, mis nemmad tewad,“
 annab temmale julgust, omma palwega ka Kristusse,
 selle tootud Jssanda, Jsraeli auu ning pagganatte
 walguusse ette Waimus ning tões mahhaheita. Rõwel
 tunneb Kristusse maddalussest temma auustust. Nago
 pääw päwaks jääb, et kül pilwed tedda ärrakatwad,
 tunneb rõwel ka Kristust Summala Poega ollewat,
 et kül surma-warri tedda warjab. Panne tähhele
 sedda taewateed, mis rõwel risti külges weel káis.
 Efsite ta tunneb omma patto ärra ning tunnistab
 sedda, ütteldes teise rõwli wasto: „Efs sinnagi ei
 karda Summalat, sest et sinna sessammas hukatusses
 olled. Sa meie kül õigusse polest: sest meie
 same kátte, mis meie tö wäärt on; agga sesin-
 nane ep olle ühtegi pahha teinud.“ Siis saab ka
 temmale Jssanda kallis sanna töeks: „Kui meie
 ommad pattud tunnistame, siis on temma ustaw ja
 õige, et ta meile pattud andeks annab, ja teeb meid
 puhtaks teigest üllekohtust“ (1 Joan. 1, 9). Nüüd
 on temmal sedda julgust, mis neil, kes usjust õiged,
 Jssandat palluda: „Jssand, mötle minno peäle, kui
 sa omma kunningriki tülled.“ Sa wimate saab usso-
 otsa, hinge õnnistust kátte Jesusse sanna läbbi:
 „Töest, minna ütlen sulle, tánna pead sa minnoga
 Paradisis ollema.“ Kitsas olli se te, agga satis
 iggawesse ello siise. Risti külges pues needmisse al
 ning surma káes, tullewa ilma láwwe ees seistes,
 hakkab rõwel pattust waewa tundma. Us, mis ei
 surre, tulli, mis ei kustu, piin, mis ei lõppe, teeb waewa

temma süddames. Patto pannakse patto peäle, kui kiwi kiwi peäle, kunni hirmsaks mäeks saab rööwli surma=tunnil. Dtego merre-laened tahhawad temma ülleastmisseb tedda ärraupputada ning hinge ihhust ärralahhutada. Rõwel tunneb pühha Summala hirmsa wiha. Ta wärriseb, kohto-mõistmisse peäle mõtteldes. Summal ei anna ennast pillkada. Hirmus on, ellawa Summala kätte langeda!

Pat! oh kuida olled sinna
Raskem koorm, kui kiwi=rink!
Sinno raskust tunnen minna,
Sest ni kurb on minno hing.
Mind mo Summal hirmutab,
Ja mo süddant kirmastab.
Kust ma pean abbi leidma?
Kes mind aitab, kasko täitma?

Kuidas peäseada? Kust armo leida? Kuis Summala jure sada? Rööwli ei olle muud middage, kui pattust koormatud süddant, wanne alla ärranetud ello. Dh hädda temmale, kui nisugguse waewa=ello sisse peaks jama, kui nisuggune põrgo=tulli iggaweste süddamesse jääks põllema! Dh hädda temmale et wast risti külges, kinninaeltud raudnaelttega pu külge patto=tundmissele jouab! Kes saab temma waewa ärraüttelda? Siiski se temma üllem waew ei olnud, et pattud tedda nenda koormasid. Hirmsam weel olli temmale tunda, ennast Summala jure mitte sawat, õnnistust mitte pärriwat, Jeesuse kõrwa, kelle parremal kael poos, mitte jäwat, waid temmast iggaweste lahhutud sawat! — Agga wata, rööwli teige üllem waew saab teige üllemaks rõmuks. Jeesus, kes temma kõrwas poos, Jeesus, kedda temma hing armastas, kulutab temmale Summala armo Kristuses ilma meie ärratenimisse ning tõta üksnes usso läbbi, kulutab temmale, et Summal, kes pattuse surma ei tahha, waid et pattune põraks ning ellaks, ka temma surma ei tahha, waid temma põrmist ning ello. Dh sedda põhjatumat armo!

Jssand on tedda wägga rõmustand ja temmale annud, mis temma uskus. Temma usk aitab

tedda. Temma usso peäle ütles Jēsand temmale:
„Döeste, minna ütlen sulle, tanna pead sa minnoga
Paradisi ollema!“

Agga mis kolmas rist meid öppetab, kui esimenne
Summala armo, teine usku öppetab? Mis teotaja
röwel kulutab? — Se kulutab meile selle innimesse
luggu, kes armo-aial armo-öppetust ärrapölgab, ning
et iggaüks, kes Kristusse sisse ei ussu, Kristust wih-
kab ning teotab. Kes Kristussega ei olle, se on
temma wasto. Kes Kristust pühhas waimust Jē-
sanda ei hüa, teotab tedda. — Teotaja röwel on
kül nisammofuggune pattune kui teine, ning temma
öhlkab sellesamma hukatusse sees kui teine, et surm
tedda nisammoti otab, tedda ärraneelda, kui teist;
agga mis teine röwel tundis, ei tunne temma mitte.
Teotaja röwli körwal poob kül Kristus nisammoti,
kui teise körwal, risti-pu külges, ja temma näab ni-
sammoti, kui teine, Kristust ilma süta kannatawat,
agga temma ei tunništa, mis teine tunništa. Teo-
taja röwlile kulutab Kristusse rist kül nisammoti
Summala armo, kui teisele, agga temma ei kule sedda
mitte, nago teine sedda kulis. — Mikspärrast mitte?
Mikspärrast on temmale Jēsanda armonou warjule
pandud? Mikspärrast pölgab temma Summala armo,
mis wiimfel tunnil ning surma-häddas temmale weel
kulutakse ning sowitakse? Mikspärrast? — Sepärrast,
et temma ei tunne, meid omma pattoga Summala
öiget wihha ennese peäle koormawat, iggawest ello
ning önnistust ärrakautawat ning melega iggawesse
hukatusse sisse minnewat, kui meie patto wasto
sedda abbi ei noua, mis Summal armo polest meile
tahhab anda Kristusse. Peäle sedda teotab Kristust
weel, ning ei woi temmale muud tehha, kui tedda
teotada, sest nisuggune Önnisteggia, kes muud middagi
ei anna, kui pattude andeks andmist ei woi temma
mele pärrast olla. Sedda panneb tühjak, et üks-
nes patto palgast tahhak peäsedda. Ärrapeästmist
pattust ei himmusta temma, sest ta armastab patto,
ning wihkab tedda, kes tedda kelab patto teggemast,

otsego surma, kes pattoteggiaid ihholiitmid hauda panneb. Summala wihaast temma ei holi, sest Summalat temma ei ussu, muido tunneks hirmo patto pärrast. Surma ei panne temma tähhele, sest temma mõtleb: „Mis surm mulle teeb? Sggaüks peab ommal aial surema. Muld saab jälle mullaks. Haudas lõppeb risti hädda.“ Ei tahha omma waewa suremaks tehha selle waewalisse mõtlemissegaga Dnnis-teggia peäle. Armo ta ei otfi, sest temma meel on pahha, et ilmas armo ei leidnud, ning panneb kohlutule süüis, et kohlus temmale ärratenitud palka kätte maksab.

Mis saab siis põrgus sama,
Kus peab foggutama
Reisfuggust äppardust,
Kui ühhel hobil sulle,
Ja hulgal tulles peäle
Hirm, hädda, wallo, jällestus!

Kül Kurratid find kiskwad
Ja paigast paika wiskwad,
Kül tuli kõrwetab
So soned, luud ja lihha,
Reis ühhest ärrawennitab!

„Mind, mäed, finni katse,
Ja mättad, alla matke!“
So su seäl kiskendab. —
Dnnis, kes sedda teab
Ja ommas meles peab,
Ja aegsast ello parrandab!

Wata, kolm risti seati Kolgata mäel ülles. Kristusse rist keskkel kulutab meile Summala armo Kristuskes; uskja rõwli rist parremal kael kulutab armo-õnnistust usso läbbi; teotaja rõwli rist kulutab tenitud hukkatust armopõlgmisse läbbi — Eks rõowlide luggu ristirahwa luggu ärra ei selleta? Eks tänna sesamma luggu ei olle, mis Kolgata mäel olli? Teised wõtwad usso läbbi Summala armust õnne wasto, teised põlgwad sedda ärra. Oh, et Kolgata mäe luggu meid aiaks, järrele mõtlema, kumma risti al meie seisame! Kes uskja rõwli risti al ei seisa,

seisab tõeste teotaja rõõwli risti al. Kolmat asjet polle leida. Kristusse rist seisab kes meie seas kannas ja sakramentis ning kulutab meile Summala armo Kristuses ilma meie ärratenimisest ning tõta. Ning meie usso-tunnistus tunnistab selgeste, kui lippo-kirri, Kristust meie eest seiswad ning meie õigust ollewat. Kas sinna selle lippo, meie usso-tunnistusse al Summala rahwaga ka seisab? Kas sinna Sioniga ussüd, mis Summal ütleb? Kas sinna olled usso läbbi wastowõtnud sedda armo, mis Summal sulle annab? — Oh hädda meile, kui meie Summala armo Kristuses ärrapõlgame! Hädda meile, sest hirmsama kohto sisse same meie sama, kui teotaja rõwel sai! Woi kas meie ep olle Issanda rahwaks pühha ristmisest läbbi sanud? Kas meie ep olle mitte lapse põlwest sadik Summala sanna õppinud? Kas meie ep olle mitte temma pühha ihho sõnud leiwa al ning temma pühha werd jonud wina al? Ning kas Summal ei sa meie kääst, kes ni paljo sanud, paljo ennam noudma, kui teotaja rõwlist, kes ilma puhta armoõppetusest kulutamisseta lapse põlwest sadik ning ilma pühha sakramentide jaggamisseta armoõppetust surma-tunnil ärrapõlgas? — Hädda meile, kui Summala armo-aega lasseme uskmatta möda minna! Eks teotaja rõwel meile selgeste ei näita, pattust omma süddant surma-tunnil iggawesses hukkatuseseks kangeseks ning kõrwaks teggewat, kui ta armo-aial ussule ei joudnu, et ta uskuda ei tahtnud Summala armo ilma meie ärratenimisest ning tõta? — Ehk monni wast arwab, ennast teotaja rõõwli sarnast mitte ollewat, et ta kül Kristust teotab, Summala armo Kristuses mitte uskudes, waid omma seadusest teggudest ennesele õnnistust lotes? Tõeste, iggaüks, kes omma teggude läbbi õnsaks sada lodab, on teotaja rõwli sarnane, naerab, teotab Kristust. Tõeste, kes teist-wisi püab õnsaks sada, kui üksnes usso läbbi; Summala armust Kristuses, põlgab Summala armo sest tõ-palk ei olle arm, waid tenistus. Agga kui meie õnnistust woime ärratenida, siis on Kristus

ilmaasjata furnud; ja kui meie ommast teggudest
 kidade, siis laidame Jeesusse armo-tööd, ja pettame
 ise ennast nago meil patto ei polleks ja armame
 Kristust omma sü pärrast olleks kannatawat. Se
 eest hoia meid, armas taewane Jäsa! — Kristusse
 rist, temma kannatamine, temma surm maenit-
 seb meid, pattust pöördä ning Jummalä armo usso
 läbbi wasto wotta. Sedda aita meid, armas
 taewane Jäsa! — Dh et ükski omma süddant sel
 armo-aial langedeks ei teeks! Et ükski aega ei widaks
 tühja mõttega, nago aega weel küllalt olleks! Et
 ükski ei armaks, temmaga mitte hädda ollewat,
 nago wariseer tõlneri kõrwäl armas! Dh et meie
 leit omma wasto rindo lõõksime, omma patto tun-
 nistades Jummalale, ning Jäsandat pallumatta ei
 jättaks: „Dh hallasta, mo hallastaja; oh olle mulle
 armolinne; mõtle minno peäle, kui sa omma kunning-
 riti tulled; kosta minno eest, pallu minno eest,
 anna mulle omma waimo, sa olled üleslänud
 ning wangid wangi winud ning andid jagganud
 omma rahwale; te mind usklikkuse, et ma uskus
 wõttan armo armo peäle sinno täiussest ning uskja
 rõwliga wimaks sinnoga Paradisi saan, seäl igga-
 weste ellame ning õnna rõwliga sind pallest pal-
 lesse näeme ning ilmalõpmatta sulle kitust ja tänno
 anname.“ Amen.

Kallis Õnnisteggia,
 Armas Jeesukenne,
 Kes sa omma werrega
 Meile saatsid õnne
 Alwita meid, süddamest
 Patto mahhajätta,
 Ning so kalli armo eest
 Jggawest' sind kita!
 Amen.

